

بررسی و تبیین رابطه جنسیت و ادراک اجتماعی جامعه میزبان از اثرات گردشگری (مطالعه موردی: شهرستان شهرکرد و لردگان)

سعید بابامیرساحی*

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت جهانگردی، گرایش برنامه ریزی توسعه دانشگاه هنر اصفهان
کمال محمودی

دانش آموخته کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، گرایش برنامه ریزی گردشگری دانشگاه تهران

چکیده

بسیاری از گروه‌های درگیر در توسعه اجتماعی تصدیق میکنند که سنجش سرمایه اجتماعی میتواند بر کمک کنندگان مالی و سیاست گذاران تاثیر بسزا داشته باشد. گردشگری در محیطی شکل میگیرد که متشکل از محیط طبیعی و محیط فرهنگی - اجتماعی است. هر یک از این دو محیط دربردارنده عواملی است که به نوعی بر گردشگری تاثیرگذار هستند و از آن تاثیر می‌پذیرد. تمرکز مطالعات گردشگری بر ابعاد اقتصادی، در شروع پژوهش‌های مرتبط با گردشگری از جذابیت زیادی برخوردار بود و باعث غفلت از سایر ابعاد این پدیده شده است. همین امر باعث شده که بر خلاف اثرات مثبت اقتصادی که توسعه گردشگری برای جوامع میزبان داشته، به دلیل رشد معضلاتی مانند بوجود آمدن شغل‌های کاذب، رشد قیمت زمین و سایر کالاها و بوجود آمدن مشکلات و ناهنجاری‌های اجتماعی، این جوامع به مخالفت با توسعه این صنعت پردازند. وجود همین نگرش منفی نسبت به اثرات توسعه گردشگری، به عنوان یکی از موانع اصلی توسعه این صنعت در نظر گرفته شود. بنابراین مطالعه نگرش جامعه میزبان نسبت به اثرات توسعه گردشگری، باعث ایجاد درکی عمیق از نظرات و دیدگاه‌های آنها نسبت به گردشگری شده و به سیاست گذاران گردشگری در تدوین استراتژیهای توسعه گردشگری کمک شایانی میکند. مساله اصلی این پژوهش درک میزان تاثیر جنسیت بر نگرش جامعه میزبان نسبت به اثرات توسعه گردشگری است. در این پژوهش نگرش جامعه میزبان در دوشهر شهرکرد و لردگان را نسبت به اثرات توسعه گردشگری بررسی میکنیم.

واژگان کلیدی: گردشگری، شهرکرد، لردگان، جنسیت، ادراک اجتماعی

مقدمه

مبانی نظری تحقیق:

هدف این پژوهش، تبیین نقش جنسیت و بر ادراک توسعه گردشگری در جامعه میزبان و عوامل موثر بر این ادراک است. از همان آغاز مطالعات در مورد اثرات توسعه گردشگری این موضوع که توسعه گردشگری، حامل منافع و هزینه هایی برای جامعه میزبان است، مورد پذیرش قرار گرفت. در بسیاری از پژوهش ها بر این موضوع تاکید شد که بسته به سطح توسعه گردشگری، واکنش جامعه میزبان و ادراک آنها از اثرات توسعه گردشگری، متفاوت خواهد بود (ای. پی و کرامپتون، ۱۹۹۳: ۱۹). در همه این تحقیقات به این موضوع که باید عوامل موثر بر ادراک جامعه میزبان شناخته شوند، توجه شده است و اعتقاد بر این است که این تلاشهای تحقیقاتی به برنامه ریزان و مسئولان گردشگری در فهم دیدگاه جامعه میزبان نسبت به اثرات توسعه گردشگری کمک میکنند. این فهم باعث تدوین بهتر یک برنامه یا استراتژی برای توسعه گردشگری خواهد شد (وانگ، ۲۰۱۱: ۷۳). در واقع تحقیقات مربوط به اثرات توسعه گردشگری بیشتر ناشی از درک این موضوع است که جامعه میزبان، نقشی حیاتی در رسیدن به توسعه موفقیت آمیز گردشگری بازی میکنند و این نقش وقتی به عنوان یک پیشران توسعه عمل خواهد کرد که اثرات مثبت توسعه گردشگری بیشتر در معرض دید جامعه میزبان قرار بگیرند. با طرح مفهوم گردشگری پایدار، جامعه میزبان و نیازهای آنان مورد توجه قرار گرفته است و در روند برنامه ریزی و مدیریت گردشگری به این مهم توجه میشود. گردشگری برای اینکه بتواند به نیرویی مثبت تبدیل شود، نیرویی که بتواند علاوه بر ایجاد تجربه ای بکر برای گردشگران، مزایای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی را برای جامعه میزبان ایجاد کند، نیاز به داشتن اطلاعات کامل از جامعه میزبان و ویژگیهای آنان دارد. در همین راستا امروزه اهمیت زیادی به نگرش جامعه میزبان نسبت به اثرات توسعه گردشگری میدهند.

در مناطق محروم، بیکاری از اصلی ترین علل فقر و نبود درآمد برای ساکنان است. بنابراین ایجاد شغل و درآمد در این مناطق امری ضروری به نظر میرسد. در حال حاضر اصلی ترین منبع درآمد برای ساکنان استان چهارمحال و بختیاری، فعالیتهای کشاورزی است. اما طی دهه های اخیر، رشد روزافزون جمعیت و کاهش زمینهای زراعی، خشکسالی های پی در پی و متعاقب آن کمبود منابع آبی باعث از بین رفتن بسیاری از مشاغل در این حوزه شده و وضعیت اشتغال این استان را با مخاطراتی مواجه کرده است. طبق آمار موجود، جمعیت بیکار استان در سال ۱۳۸۵، ۴۰۳۲۲ نفر، در سال ۱۳۸۶، ۳۹۸۵۲ نفر، در سال ۱۳۸۷، ۴۷۲۵۰ نفر، و در سال ۱۳۸۸، ۵۶۵۶۷ نفر بوده است (ماخذ: برنامه راهبردی توسعه صنعت، معدن و تجارت استان در سال ۱۳۹۱). این آمار نشان از افزایش سالانه تعداد جمعیت بیکار در استان دارد. رشد سالانه جمعیت بیکار در استان، نشان دهنده ی ناکارآمدی سیاستهای اشتغالزایی در منطقه میباشد. توسعه صنعت گردشگری به ما این فرصت را خواهد داد که با سرمایه گذاری و تخصیص تسهیلات مناسب به این بخش بتوان از فرصتهای موجود در استان چهارمحال و بختیاری به نحو مطلوب برای ایجاد شغل های پایدار اقدام کرد. گردشگری اثراتی حیاتی بر شئون اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی مردم، مقاصد و کشورها می گذارد. تعدد تحقیقات در حوزه اثرات گردشگری میتواند مربوط به این واقعیت باشد که برای داشتن یک برنامه ریزی بهتر در جهت توسعه توریسم میبایست درک بسیار روشنتری نسبت به قبل، از ادراک جامعه میزبان نسبت به اثرات توسعه گردشگری و واکنش آنها در قبال این پدیده ی پیچیده داشته باشیم (ماتیسون، ۱۹۹۶: ۲۱۸). از آنجایی که پدیده گردشگری به همراه خود منافی به بار می آورد و هم چنین اثراتی منفی از خود به جای میگذارد، محققان حوزه گردشگری باید سعی در فهم ادراک جامعه میزبان از اثرات توسعه گردشگری داشته باشند، برای مثال توسعه گردشگری منافی مثل افزایش در سطح درآمد و

بررسی و تبیین رابطه جنسیت و ادراک
اجتماعی جامعه میزبان از اثرات گردشگری

شماره صفحه مقاله: ۱-۱۱
گویه ی میزان مشارکت در سیاست گذاری های اجتماعی
میتواند نسبت به گویه ی مدت اقامت در مقصد یا محل تولد
پرسش شونده، تاثیر بیشتری داشته باشد. به همین ترتیب نیز
میتوان گفت که با توجه به شدت هریک از عوامل تاثیر گذار
در فرد پاسخ دهنده، ادراکی که از اثرات مختلف دارند میتواند
متفاوت باشد (لانکفورد و همکاران، ۱۹۹۴: ۶۸). در صنایع
انسان محور، نقش عوامل انسانی در توسعه آنها بسیار چشم
گیر است. امروزه صاحب نظران برنامه ریزی بر این عقیده اند
که برای توسعه گردشگری، موفقیت عملیات برنامه ریزی و
پایداری این دو، حمایت ساکنان محلی الزامی و حیاتی
است (آلن و دیگران، ۱۹۹۳: ۱۲) وقتی یک جامعه و محل
سکونت آنها به یک مقصد گردشگری تبدیل میشود، کیفیت
زندگی، سیستم های ارزشی، روابط خانوادگی، نگرش ها،
آداب و سنن، الگوهای رفتاری و بسیاری از مولفه های دیگر
اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن دستخوش تحول قرار
میگیرند (داسول، ۲۰۱۳: ۲۱۲) مطالعه نگرش جامعه میزبان
نسبت به اثرات توسعه گردشگری باعث ایجاد درکی عمیق از
این نوع دیدگاه شده و کمک شایانی به سیاست گذاران
گردشگری در تدوین استراتژی های توسعه گردشگری
میکند. نگرش های گروه های مختلف اجتماعی با توجه به
منافع حاصل از مشارکت متفاوت است، بر همین اساس میتوان
بیان کرد که ادراک و نگرشی که ساکنین میتوانند نسبت به
یک موضوع داشته باشند، یکی از عوامل دخیل در افزایش یا
کاهش مشارکت در آن موضوع میباشد (دانش مهر، احمد،
۱۳۸۸: ۲۹۹).

مورد توجه قراردادن نگرش های جامعه جامعه میزبان نسبت به
توسعه گردشگری و لحاظ کردن دغدغه های ایشان در برنامه
ریزی ها میتواند یکی از راهکارهای اساسی برای پیشرفت
و توسعه این صنعت در کشور باشد. با بررسی این مولفه ها
میتوان با حساسیتهای فرهنگی و همچنین منافع آنها آشنا شد و
برنامه ریزی دقیق تری برای توسعه گردشگری در راستای
منافع و نیازهای ساکنان بومی، همراه با حفظ اصالت

تقویت کیفیت زندگی ساکنین را به دنبال دارد. همچنین توسعه
توریسم شرایطی را فراهم میکند که طی آن زمینه برای ارائه
مالیتهای بیشتر فراهم میگردد و به منابع گردشگری و
تسهیلات فیزیکی که جنبه عمومی دارند سروسامان
میبخشد. علی رغم همه این تفسیرها، توسعه گردشگری میتواند
باعث بوجود آمدن اثراتی منفی از قبیل شلوغی و
ترافیک، آلودگی صوتی، افزایش نرخ جرائم، آلودگی های
زیست محیطی و تخریب محیط زیست گردد (لانکفورد
و همکاران، ۱۹۹۴: ۱۴۷). از این روی برای شناخت هزینه ها
و منافع ناشی از توسعه توریسم تحقیقات متعددی تمرکز خود
را بر موضوعاتی گذاشته اند که مربوط به درک جامعه میزبان
از اثرات توسعه توریسم میشوند. ماتیسون و وال معتقدند که
توسعه گردشگری در مناطق مقصد باعث بوجود آمدن اثراتی
اقتصادی، فیزیکی و اجتماعی میگردد. لیو، شلدون و وارا
(۱۹۸۷) سعی میکنند بین منافع اقتصادی حاصل از توسعه
گردشگری و هزینه های اجتماعی، فرهنگی آن تعادل برقرار
کنند و آنها را به نوعی توجیه نمایند. لانکفورد و هاوارد^۲
توسعه توریسم بومی و منافع شخصی و جمعی حاصل از
توسعه توریسم را مورد توجه قرار میدهند و در عین حال، یک
مقیاس برای سنجش واکنش جامعه میزبان به توسعه
گردشگری بوجود می آورند. در هریک از مطالعاتی که به
آنها اشاره شد از روشی خاص و رویکردی متفاوت برای
ارزیابی اثرات توسعه گردشگری استفاده شده
است (ماریسون، ۲۰۱۱: ۲۶). با این حال مطالعات کمی وجود
دارد که تمرکز خود را بر روی عوامل موثر بر ادراک جامعه
میزبان از اثرات توسعه گردشگری گذاشته باشند. همچنین
مقیاسهای استاندارد اندکی وجود دارند که ارتباط بین عوامل
تعیین کننده و ادراک ساکنین را تشخیص دهند و آن را اندازه
گیری نمایند. بعلاوه میتوان حدس زد که برخی از عوامل
میتوانند تاثیر بیشتری نسبت به عوامل دیگر بر ادراک جامعه
میزبان از اثرات توسعه گردشگری داشته باشند. به طور مثال

نشان می‌دهد که جوامع میزبان ادراک یکسانی نسبت به توسعه گردشگری و اثرات آن ندارند. از سوی دیگر یکی از جنبه های مهم در توسعه پایدار اجتماعی استفاده از مفهوم سرمایه در وجه اجتماعی آن است. هر چند واژه سرمایه اساساً در قلمرو اقتصادی به کار گرفته می شود، اما از حدود دو دهه گذشته در قلمرو اجتماعی مورد پذیرش رو به فزاینده ای قرار گرفته است و در حال حاضر به عنوان یکی از موارد مهم در توسعه یافتگی مطرح می باشد (شارع پور، ۱۳۸۳: ۱۹). به انواع سرمایه ای که به طور متداول در تحلیل های اقتصادی تحت عناوین سرمایه فیزیکی یا تولیدی، سرمایه طبیعی و سرمایه انسانی از آنها نام برده می شود، اکنون نوع چهارمی با عنوان سرمایه اجتماعی اضافه شده است، به طور معمول، آنچه توسعه و رشد اقتصادی بر پایه آن بنا شده، شامل سرمایه طبیعی، سرمایه فیزیکی یا تولیدی و سرمایه انسانی است، که به عنوان ثروت یک ملت شناخته می شود. این مسئله به تازگی معلوم شده است که این سه نوع سرمایه، فقط بخشی از فرایند رشد اقتصادی را تعیین می کنند؛ چرا که این ها از راهی که بازیگران اقتصادی با یکدیگر تعامل می کنند و به یکدیگر نظم می بخشند تا رشد و توسعه را فراهم آورند، چشم می پوشند. پس برای بررسی اختلاف رشد میان کشورهایی که از نظر آن سه دسته سرمایه، دارای وضعیت یکسانی هستند، باید در پی حلقه ای دیگر بود که آن حلقه مفقوده، سرمایه اجتماعی است (شارع پور، ۱۳۸۳: ۱۹). از جمله مسائل و دغدغه های سیاستگذاران و برنامه ریزان کشور، این موضوع است که چرا به رغم تمام برنامه ریزی ها و سرمایه گذاری های متعددی که دولت در بخش های اقتصادی انجام می دهد، نمی توان بر شرایط دشوار اقتصادی و مشکلات معیشتی مردم فائق آمد. معمولاً زمانی که از مشکلات اقتصادی کشور سخن به میان می آید، اغلب کمبود سرمایه فیزیکی (مادی) به عنوان یکی از بزرگترین معضلات نام برده می شود و از سرمایه های اجتماعی هیچ سخنی به میان نمی آید. این در حالی است که نیاز به سرمایه اجتماعی در شرایط رکودی یا تورمی که نیاز به

شاخصهای فرهنگ بومی انجام داد. این حرکت باعث ترغیب ذینفعان بومی برای مشارکت آگاهانه و فعال در زمینه گردشگری میشود (پاپلی یزدی، ۱۳۸۵: ۲۹). پیشرفت گردشگری در یک منطقه نیازمند حمایت از سوی ساکنین محلی و مهیا بودن شرایط در مقصد است. این واقعیت منجر به افزایش توجه به تاثیرات گردشگری بر مناطق مختلف طی دو دهه اخیر شده است) ای پی و کرامپتون، ۱۹۹۳: ۲۱۱) گردشگری در ایران نیز مانند سایر کشورها دارای طیف گسترده ای از اثرات مثبت و منفی است. به طور مثال در بسیاری از مناطق گردشگری باعث رشد اقتصادی منطقه، ایجاد اشتغال در سطح گسترده، جلوگیری از مهاجرت، افزایش حضور اجتماعی زنان، تبادل فرهنگی، حفظ و گسترش صنایع دستی و آداب و سنن مناطق و هم چنین توسعه فرهنگ حفاظت از محیط زیست شده است. با این وجود ما شاهد اثرات منفی توسعه گردشگری در مناطقی که مورد توجه گردشگران قرار گرفته اند نیز بوده ایم. تخریب محیط زیست بخصوص در مناطق حفاظت شده، درگیری جامعه بومی با گردشگران بدلیل عدم رعایت ارزشهای اخلاقی و فرهنگی جامعه میزبان، کمبود منابع در مناطق گردشگری برای ساکنین به دلیل استفاده بیش از حد گردشگران و موارد دیگری از این دست، نمونه هایی از اثرات منفی توسعه گردشگری در مناطق مقصد میباشد. ایران دارای طیف گسترده ای از آداب، رسوم و سنن مختلف در بین اقوام خود میباشد، که هر یک از این اقوام برای این آداب و رسوم خود ارزش خاصی قائل هستند، بنابراین برای پیش برد و توسعه گردشگری در این کشور، نگرش جوامع میزبان نسبت به گردشگری و تغییرات اجتماعی اقتصادی ناشی از آن باید مورد توجه قرار گیرد. بررسی مطالعات صورت گرفته نشان می‌دهد، پژوهشگران در مطالعه دیدگاه ساکنین عوامل متعددی را مدنظر قرار داده اند. از جمله این عوامل میتوان به تاثیرات اشتغال زایی، درآمدهای اقتصادی، ویژگیهای جمعیتی و اثرات زیست محیطی اشاره کرد. مطالعات ادراک ساکنین از تاثیرات توسعه گردشگری

بررسی و تبیین رابطه جنسیت و ادراک

اجتماعی جامعه میزبان از اثرات گردشگری

شماره صفحه مقاله: ۱-۱۱

جامعه میزبان، به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته ایم. در مرور ادبیات این حوزه، عواملی که در بال به آنها اشاره شد از جمله عوامل اساسی هستند که بر ادراک ساکنین از اثرات توسعه گردشگری تاثیر میگذارند. ادراک ساکنین از ابعاد مختلف اثرات توسعه گردشگری به عنوان متغیر وابسته در این تحقیق در نظر گرفته شده است. وقتی ادبیات مربوط به اثرات توسعه گردشگری را مرور میکنیم همگی به این نکته اشاره دارند که توسعه گردشگری هم دارای منافع برای جامعه میزبان است و همین طور هزینه هایی را باعث میشود که میتوانیم آنها را در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی خلاصه کنیم.

روش پژوهش:

در این تحقیق به دنبال این هستیم که ادراک ساکنین از اثرات توسعه توریسم و اثر سرمایه اجتماعی بر این ادراک را شرح دهیم. ما سرمایه اجتماعی را در کنار متغیرهای دیگر از جمله ویژگیهای جمعیت شناختی، وضعیت شغلی و پنداشت های جامعه میزبان، به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته ایم. در مرور ادبیات این حوزه، عواملی که در بال به آنها اشاره شد از جمله عوامل اساسی هستند که بر ادراک ساکنین از اثرات توسعه گردشگری تاثیر میگذارند. ادراک ساکنین از ابعاد مختلف اثرات توسعه گردشگری به عنوان متغیر وابسته در این تحقیق در نظر گرفته شده است. وقتی ادبیات مربوط به اثرات توسعه گردشگری را مرور میکنیم همگی به این نکته اشاره دارند که توسعه گردشگری هم دارای منافع برای جامعه میزبان است و همین طور هزینه هایی را باعث میشود که میتوانیم آنها را در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی خلاصه کنیم.

معرفی شهر لردگان

ویژگیهای جغرافیای، جمعیتی و طبیعی شهرستان لردگان

شهرستان لردگان با وسعت ۳۴۲۰ کیلومتر مربع معادل ۸/۲۰ درصد از مساحت استان چهارمحال و بختیاری را به خود

مدیریت عصر پیشرفت است، بیش از هر سرمایه دیگری احساس می

شود و سرمایه اجتماعی در کنار سایر سرمایه ها می تواند بسیاری از معماهای لاینحل اجتماعی را از سر راه حرکات توسعه ای جامعه بردارد و رشد شتابان اقتصادی، اجتماعی را امکان پذیر نمایند (توسلی و بی نیاز، ۱۳۸۳: ۹۱).

در دهه ۱۹۶۰، پژوهشگران و کارگزاران توسعه به تأثیر کیفیت نیروی کار پی بردند و از آن زمان به بعد مفهوم سرمایه انسانی مورد توجه آنها و سیاست گذاران اجتماعی قرار گرفت. استفاده از مفهوم سرمایه انسانی تا حدودی خلأ علمی در فهم علل رشد اقتصادی و تفاوت در میزان موفقیت های پروژه های توسعه را توانست پر کند، ولی در دهه ۱۹۸۰، ابزار مفهومی جدیدی مورد توجه پژوهشگران اجتماعی و اقتصادی قرار گرفت که تأکید اصلی آن بر ویژگی های موجود در روابط اجتماعی بین انسان ها بود. پذیرش و محبوبیت این ابزار جدید با عنوان سرمایه اجتماعی، به دلیل کاربرد آن در سطوح مختلف (خرد، میانه و کلان) در حوزه های مختلف زندگی اجتماعی - اقتصادی است. دولت ها با آگاهی از کاربرد سرمایه اجتماعی در فقرزدایی، به استفاده از آن در برنامه ها و سیاست های اجتماعی خود پرداختند. بدین ترتیب حاکمیت الگوی همکاری سه جانبه بین: دولت، بازار و اجتماع سبب برجستگی مفهوم سرمایه اجتماعی شد. در دهه اخیر با شناسایی هر چه بیشتر حوزه های تحت تأثیر سرمایه اجتماعی، تقاضای زیادی برای بررسی تجربی آن پدید آمده است. به عبارت دیگر، به نظر می رسد تقاضا برای سنجش تجربی سرمایه اجتماعی به مراتب بیشتر از عرضه آن است (شارع پور، ۱۳۸۷: ۱۷). از سوی دیگر ادبیات معاصر توسعه، این فرضیه را مطرح می کند

روش پژوهش:

در این تحقیق به دنبال این هستیم که ادراک ساکنین از اثرات توسعه توریسم و اثر سرمایه اجتماعی بر این ادراک را شرح دهیم. ما سرمایه اجتماعی را در کنار متغیرهای دیگر از جمله ویژگیهای جمعیت شناختی، وضعیت شغلی و پنداشت های

و همیشه جوشانی مانند برم لردگان، آبشار آتشفشان، چشمه سندگان، چشمه پروز، برم مالخلیفه، چشمه میلاس، چشمه میشان، چشمه بارز، چشمه سوار، چشمه گوشه و ... در این شهرستان جریان دارند. این شهرستان دارای بیشترین اراضی جنگلی در سطح استان با مقدار ۱۵۸۰۰۰ هکتار که اغلب گونه های آنرا بلوط و بنه تشکیل داده می باشد که بیشتر در نواحی غربی و جنوبی شهرستان گسترده است وسعت مراتع شهرستان حدود ۱۴۳۶۰۰ هکتار می باشد و بیشترین گونه های گیاهی و داروئی در سطح استان در این شهرستان می باشد.

بر اساس آخرین تقسیمات سیاسی شهرستان لردگان دارای سه شهر لردگان، آلونی و مالخلیفه و چهار بخش به نامهای مرکزی، منج، فلارد، خانمیرزا و دهستانهای سردشت، ریگ، میلاس، ارمند، خانمیرزا، جوانمردی، فلارد، پشتکوه، منج و بارز با تعداد ۳۴۰ روستا می باشد. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ جمعیت شهرستان لردگان ۱۷۷۲۷۷ نفر می باشد که از این تعداد ۲۹۳۸۱ نفر در مناطق شهری و ۱۴۷۸۹۶ نفر در مناطق روستایی زندگی می کنند. طبق آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهر لردگان ۴۵۵۴۱ نفر می باشد (سالنامه آماری استان چهارمحال وبختیاری: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰).

وضعیت آب و هوایی: شهرستان لردگان دارای آب و هوایی متنوع می باشد به طوری که در این شهرستان مناطق معتدل، سرد و گرم و مرطوب وجود دارد.

در این تحقیق به دنبال این هستیم که ادراک ساکنین از اثرات توسعه توریسم و اثر سرمایه اجتماعی بر این ادراک را شرح دهیم. ما سرمایه اجتماعی را در کنار متغیرهای دیگر از جمله ویژگیهای جمعیت شناختی، وضعیت شغلی و پنداشت های جامعه میزبان، به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته ایم. در مرور ادبیات این حوزه، عواملی که در بالا به آنها اشاره شد از جمله عوامل اساسی هستند که بر ادراک ساکنین از اثرات توسعه گردشگری تاثیر میگذارند.

اختصاص داده است . و از لحاظ موقعیت جغرافیایی این شهرستان در طول شرقی ۴۹ درجه و ۵۵ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۴ دقیقه و عرض شمالی ۳۰ درجه و ۵۵ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۲۶ دقیقه واقع شده است. شهرستان لردگان در جنوب استان چهارمحال و بختیاری واقع شده و از نظر موقعیت نسبی از سمت شمال به شهرستانهای بروجن و اردل، از سمت جنوب به استان کهگیلویه و بویراحمد و از سمت شرق به استان اصفهان و از غرب به استان خوزستان منتهی می شود. این شهرستان با ارتفاع متوسط ۱۷۰۰ متر از سطح دریا در سلسله جبال زاگرس قرار دارد و از نظر توپوگرافی قسمت های شمالی آنرا مناطق پست با ارتفاع کمتر از ۲۰۰۰ متر تشکیل داده و مناطق بلند آن ارتفاعات بیش از ۳۰۰۰ متر در جهت شمال غربی - جنوب شرقی می باشد. این شهرستان دارای دشت های حاصلخیزی همچون دشت خانمیرزا، دشت جمال، دشت فلارد و دشت لردگان و کوههای مرتفع و بلندی همچون کوه ریگ، کوه غارون، کوه بادامستان، کوه گومیه، کوه سرخ، کوه سیوک، کوه آس جم، کوه آب باغ و ... می باشد و از لحاظ کشاورزی بخصوص در زمینه کشت غلات از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده. و به لحاظ طبیعی و آب و هوایی یکی از نقاط مستعد و مناسب سرمایه گذاری در صنعت گردشگری در تمامی طول سال می باشد. و با توجه به افتتاح جاده جدید لردگان - خوزستان، بهترین و کوتاهترین مسیر ارتباطی استانهای مرکزی کشور مانند اصفهان، یزد، ... به خوزستان همین مسیری است که از شهرستان لردگان می گذرد و همچنین ارتباط مناطق مرکزی کشور به استانهای کهگیلویه و بویراحمد، فارس و بوشهر از این شهرستان میسر و مطلوب می باشد. رودخانه های مهم خراسان و ارمند که از سرشاخه های اصلی کارون هستند در این شهرستان جریان دارند و بر همین اساس سدهای مهمی چون کارون ۴، سدهای خراسان ۱ و ۲ و ۳ و کارون ۵ بر روی رودخانه های شهرستان احداث و یا در حال احداث و مطالعه می باشند و سهم عمده ای از آب استان را به خود اختصاص داده و چشمه های پر آب

تصویر ۱: نقشه استان چهارمحال و بختیاری

معرفی شهر کرد

۲. الف: موقعیت و حدود جغرافیای شهر کرد

شهر کرد مرکز استان چهارمحال و بختیاری، در غرب کشور قرار گرفته است. این شهر در دامنه جنوبی ارتفاعات قراول خانه و کلاه قاضی، در جلگه ای وسیع قرار دارد که مساحت آن ۲۲۹۲ هکتار است. از نظر مختصات جغرافیایی، شمالی ترین و جنوبی ترین نقاط شهر، به ترتیب و به طور تقریب، بر ۹۱ درجه و ۹۱ دقیقه و ۹۱ درجه و ۲۹ دقیقه عرض شمالی و شرقی ترین و غربی ترین نقاط آن، حدوداً بر ۱۱ درجه و ۱۱ دقیقه و ۱۱ درجه و ۱۱ دقیقه طول شرقی منطبق است. شهر کرد از طرف جنوب به شهرستان بروجن، از غرب به شهرستان فارسان و از شمال و شرق به استان اصفهان منتهی می گردد. ارتفاع این شهر از سطح دریا به ۱۱۲۲ متر بالغ می گردد. (آمار نامه استان چهارمحال و بختیاری، ۱۳۹۹، ص ۹).

۲. ب: آب و هوای شهر کرد

اقلیم منطقه شهر کرد شدیداً متأثر از موقعیت جغرافیایی آن

است زیرا علیرغم عرض جغرافیایی نسبتاً کم، نسبت به نقاط هم عرض خود در داخل کشور از ویژگیهای اقلیمی خاص برخوردار است که این ویژگی ها عمدتاً از مرتفع بودن شهر کرد و قرار گرفتن آن در نزدیکی رشته کوه های بلند زاگرس ناشی می گردد. به طور کلی با توجه به ویژگی های رژیم حرارتی و بارندگی در شهر کرد، این منطقه در قلمرو و اقلیم سرد و معتدل قرار می گیرد.

۲. ج: وجه تسمیه شهر شهر کرد

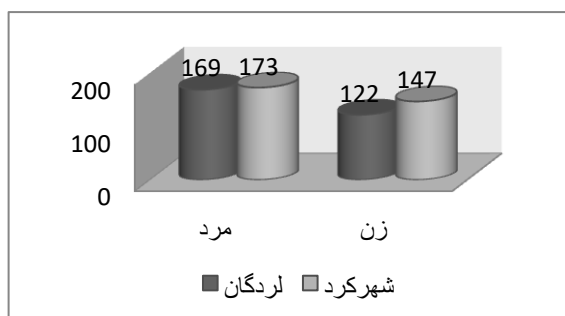
شهر کرد، که قبلاً به نام دهکرد معروف بود، در شهریور ماه ۲۹۲۲ شمسی بنا به تصویب هیئت دولت به این اسم تغییر داده شد. اگر چه قدمت به وجود آمدن این شهر و وجه تسمیه آن به طور کامل روشن نیست، ولی از آثار به دست آمده در گوشه و کنار آن و وجود ابنیه و بناهای تاریخی، دارای سابقه طولانی است. ذکر نام دهکرد تا زمان صفویه در کتابی بیان نشده، لذا مشکل است که تاریخ دقیق این شهر را بیان کرد و وجه تسمیه آن نیز که مربوط به پیوند «کرد» است نیز موضوع

این شهر را در میان چگونگی تشکیل شکل گیری آن دشوار کرده است. (آهنجیده، اسفندیار).

یافته های پژوهش:

جدول ۱: توزیع فراوانی افراد برحسب جنس به تفکیک شهر

محل زندگی	لردگان		شهرکرد		کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
زن	۱۲۲	۴۱,۹	۱۴۷	۴۵,۹	۲۶۹	۴۴,۳
مرد	۱۶۹	۵۸,۱	۱۷۳	۵۴,۱	۳۴۲	۵۵,۹۷
کل	۲۹۱	۱۰۰	۳۲۰	۱۰۰	۶۱۱	۱۰۰
(نما)مد	مرد		مرد		مرد	

دهند، همچنین ۵۴,۱ درصد از پاسخگویان شهرکرد را مردان و ۴۵,۹ درصد از آنان را زنان تشکیل می دهند به عبارت دیگر بیشترین درصد پاسخگویان را مردان به خود اختصاص داده اند.

۱-۱: بین جنسیت ساکنان و ادراک از اثرات توسعه گردشگری رابطه معنادار وجود دارد.

۱-۲: رابطه بین جنسیت و ادراک جامعه میزبان از اثرات توسعه گردشگری

جدول ۱ نشان می دهد که ۵۸,۱ درصد از پاسخگویان لردگان را مردان و ۴۱,۹ درصد از آنان را زنان تشکیل می

جدول ۲: یافته های توصیفی - متغیرهای زمینه ای

شهرکرد				لردگان				محل زندگی	
کل	مثبت	بینابین	منفی	کل	مثبت	بینابین	منفی	ادراک جامعه جنس	
۱۷۳	۷۴(۴۲,۸)	۶۸(۳۹,۳)	۳۱(۱۷,۹)	۱۶۹	۸۱(۴۷,۹)	۵۸(۳۴,۳)	۳۰(۱۷,۸)	مرد	
۱۴۷	۶۶(۴۴,۹)	۵۴(۳۶,۷)	۲۷(۱۸,۴)	۱۲۲	۵۳(۴۳,۴)	۵۳(۴۳,۴)	۱۶(۱۳,۱)	زن	
۳۲۰	۱۴۰	۱۲۲	۵۸	۲۹۱	۱۳۴	۱۱۱	۴۶	کل	
سطح معنی داری				سطح معنی داری				کای اسکوتر	آماره آزمون
۰,۸۹۲				۰,۲۲۹				۲,۸۱۹	

باید عوامل موثر بر ادراک جامعه میزبان شناخته شوند، توجه شده است و اعتقاد بر این است که این تلاشهای تحقیقاتی به برنامه ریزان و مسئولان گردشگری در فهم دیدگاه جامعه میزبان نسبت به اثرات توسعه گردشگری کمک میکنند. این فهم باعث تدوین بهتر یک برنامه یا استراتژی برای توسعه گردشگری خواهد شد (وانگ، ۲۰۱۱: ۷۳). در واقع تحقیقات مربوط به اثرات توسعه گردشگری بیشتر ناشی از درک این موضوع است که جامعه میزبان، نقشی حیاتی در رسیدن به توسعه موفقیت آمیز گردشگری بازی میکنند و این نقش وقتی به عنوان یک پیشران توسعه عمل خواهد کرد که اثرات مثبت توسعه گردشگری بیشتر در معرض دید جامعه میزبان قرار بگیرند. از مجموع پاسخگویان در شهر لردگان، ۴۱,۹٪ زنان و ۵۸,۱٪ مردان بوده اند و در شهرکرد، ۴۴,۰۳٪ زنان و ۵۵,۹۷٪ مردان تشکیل داده اند. میانگین سنی پاسخگویان در لردگان ۲۹,۵۱ سال و در شهرکرد، ۲۷,۷۲ سال بوده میانگین کلی برای دو شهر هم ۲۸,۵۷ سال میباشد. اکثریت پاسخگویان در شهر لردگان را متاهلین تشکیل داده اند (۵۲,۶٪) و اکثریت پاسخگویان در شهرکرد مجرد بوده اند (۵۰,۶٪). در هر دو شهر اکثریت پاسخگویان شاغل هستند به طوریکه در لردگان ۳۹,۲٪ و در شهرکرد ۳۷,۷٪ از پاسخگویان گزینه شاغل را انتخاب کرده اند. اکثریت پاسخگویان در هر دو شهر شغل مرتبط با گردشگری ندارند. در لردگان ۹,۶٪ از پاسخگویان و در شهرکرد، ۱۱,۸٪ از پاسخگویان در مشاغل مرتبط با

جدول ۲ رابطه بین جنسیت و ادراک جامعه میزبان از اثرات توسعه گردشگری را نشان می دهد.

۱۷,۸ درصد مردان لردگان اثرات توسعه گردشگری را منفی ۳۴,۳، درصد بینابین و ۴۷,۹ درصد مثبت ارزیابی کرده اند. در حالی که زنان لردگان ۱۳,۱ درصد این اثرات را منفی ۴۳,۴، درصد بینابین و ۴۳,۴ درصد مثبت ارزیابی کرده اند. همچنین ۱۷,۹ درصد مردان شهرکردی اثرات توسعه گردشگری را منفی ۳۹,۳، درصد بینابین و ۴۲,۸ درصد مثبت ارزیابی کرده اند. در حالی که زنان شهرکردی ۲۱,۴ درصد این اثرات را منفی ۳۶,۷، درصد بینابین و ۴۴,۹ درصد مثبت ارزیابی کرده اند. با توجه به آزمون کای اسکوتر و مقدار سطح معنی داری آن رابطه معنادار میان این دو متغیر در هر دو شهر وجود ندارد لذا فرضیه تایید نمی شود.

بحث و نتیجه گیری:

از همان آغاز مطالعات در مورد اثرات توسعه گردشگری این موضوع که توسعه گردشگری، حامل منافع و هزینه هایی برای جامعه میزبان است، مورد پذیرش قرار گرفت. در بسیاری از پژوهش ها بر این موضوع تاکید شد که بسته به سطح توسعه گردشگری، واکنش جامعه میزبان و ادراک آنها از اثرات توسعه گردشگری، متفاوت خواهد بود (ای پی و کرامپتون، ۱۹۹۳: ۱۹). در همه این تحقیقات به این موضوع که

- کاظمی، مهدی (۱۳۹۱). تاثیرات فرهنگی توسعه جهانگردی بر جوامع". فصلنامه مطالعات جهانگردی: شماره ۲: انتشارات دانشگاه عالمه طباطبایی.

- میسون، پیتر (۱۳۸۷). گردشگری: اثرات، برنامه ریزی و مدیریت، ترجمه روزبه میرزایی و پونه ترابیان. انتشارات ترمه. تهران.

- وای، گی، چاک (۱۳۸۸). جهانگردی در چشم اندازی جامع، ترجمه محمد اعرابی و علی پارساییان، انتشارات دفتر پژوهشهای فرهنگی. تهران

-Allen, L. R., Long, P. T., Perdue, R. R. & Kieselbach, S. (1988). The impact of tourism development on residents' perception of community life. *Journal of Travel Research*, 27(1), 16-21

-AP, J. & Crompton, J. L. (1993). Residents' strategies for responding to tourism impacts. *Journal of Travel Research*, 31(3), 47-50.

-Retz, D. (1983). Capacity to absorb tourism: concepts and implications for strategic planning. *Annals of Tourism Research*, 10, 239-263.

-Morrison, P, 1991. Tourism and the Environment: A Case Study from Turkey. *Environmentalist* 11(2):113-129

-Lankford, S. V. (1994). "Attitudes and perceptions toward tourism and rural regional development". *Journal of Travel Research*, 31(3), 35-43. Lankford, S. V. & Howard, D. (1994). Revising TIAS. *Annals of Tourism Research*, 21, 829-831.

-Mathieson, A. & Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, Physical, and Social Impacts*. New York: Longman House.

- walker et all. (2000). Tourism impacts and its control, *Quality of Life Studies in Marketing & Management, Proceeding of the Third Quality-of-life/ Marketing Conference, Virginia polytechnic Institute & State University*, 292-30

گردشگری، مشغول به کار هستند. در هر دو شهر اکثریت پاسخگویان سطح تحصیلاتشان دیپلم میباشد. در شهر لردگان ۳۳٪ و در شهر کرد، ۳۶،۵٪ از پاسخگویان گزینه دیپلم را علامت زده اند. میانگین درآمد ماهیانه در لردگان ۴۳۵۰۰۰ هزار تومان و در شهر کرد، ۷۲۵۰۰۰ هزار تومان میباشد. اکثریت پاسخگویان در لردگان (۵۴،۳٪) معتقد هستند که فرایند رشد گردشگری در مراحل اولیه خود قرار دارد، همینطور در شهر کرد، ۵۲،۷٪ از پاسخگویان معتقدند که گردشگری در مراحل شروع یا ابتدایی رشد خود قرار دارد. در پنداشت از آینده، اکثریت پاسخگویان در هر دو شهر معتقد هستند که آینده ی بهتری پیش روی شهرشان قرار دارد. در لردگان، ۶۱،۵٪ و در شهر کرد، ۶۷،۹٪ از پاسخگویان، گزینه "بهتر میشود" را علامت زده اند. در مورد وجود رابطه معنادار بین جنسیت و ادراک از اثرات توسعه گردشگری با آزمون کای اسکوئر با توجه به اینکه سطح معنی داری آزمون به بیش از ۵ درصد رسید، به عدم معناداری رابطه بین این دو متغیر رسیدیم. با وجود اینکه تصور بر این بود که در این دو شهر و بخصوص در مورد شهر لردگان با توجه به حضور کم رنگ تر زنان در جامعه، این قشر از جامعه دیدگاه خاصی نسبت به این اثرات در مقایسه با مردان نداشته باشند ولی این فرضیه ثابت نشد.

منابع :

-پاپلی یزدی، محمد حسین و مهدی سقایی (۱۳۸۵) گردشگری (ماهیت و مفاهیم)، تهران: سمت

-توسلی، غلامعباس (۱۳۸۳)، « نظریه های جامعه شناسی»، انتشارات سمت، تهران.

-دانش مهر، احمد، (۱۳۸۸) نگرش جامعه میزبان به اثرات توسعه گردشگری. تهران.

-شارع پور، محمود، (۱۳۸۳)، "سنجش نابرابری در سرمایه اجتماعی با استفاده از تکنیک ژنراتور" نشریه علوم اجتماعی، مازندران.

Examining and explaining the relationship between gender and the host community's social perception of the effects of tourism (Case study: Shahrekord and Lordegan cities)

Saeed Babamir Satehi*

Master's student in tourism management, Isfahan University of Art, majoring in
development planning

Kamal Mahmoudi

Master's degree in Social Sciences, Tourism Planning, University of Tehran

Abstract

Many groups involved in social development acknowledge that measuring social capital can have a significant impact on donors and policy makers. Tourism is formed in an environment that consists of natural environment and cultural-social environment. Each of these two environments contains factors that somehow affect tourism and are affected by it. The focus of tourism studies on economic dimensions was very attractive at the beginning of tourism-related research and has caused neglect of other dimensions of this phenomenon. This has caused that, contrary to the positive economic effects that the development of tourism has had for the host communities, due to the growth of problems such as the creation of false jobs, the growth of the price of land and other goods, and the creation of social problems and anomalies, these communities oppose the development of this industry. The existence of this negative attitude towards the effects of tourism development should be considered as one of the main obstacles to the development of this industry. Therefore, the study of the attitude of the host community towards the effects of tourism development creates a deep understanding of their opinions and views on tourism and helps tourism policy makers in formulating tourism development strategies. The main problem of this research is to understand the impact of gender on the attitude of the host community towards the effects of tourism development.

Key words: tourism, Shahrekord, lords, gender, social perception